

Research Paper

Investigating the Role of Environmental Factors on Women's Security in Sabzevar

Zahra Salehi¹, Seyyed Hadi Hosseini^{2*}

1. M.A. student of Geography & Urban Planning, Department of urban and rural planning, Faculty of Geography & Environmental Science, Hakim Sabzevari University, Sabzevar, Iran

2. Assistant Professor, Department of Geography, Research Center of Geographical & Social Science, Hakim Sabzevari University, Sabzevar, Iran

Received: 2020/07/14

Revised: 2021/04/14

Accepted: 2021/06/06

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jzv.2021.25416.3298

Keywords:

Sense of security, Women's, Environmental Determinants, Sabzevar.

Abstract

Introduction: In the recent decades, economic, social and cultural changes have increased the presence of women in the urban environment. This issue causes attention to women's security and its determinants increase between researchers. Therefore, the purpose of this study is to investigate the role of environmental variables in women's security in urban space.

Methods: The study is a survey-case study, cross-sectional and extensive research. The statistical society was 15-40 years old women of Sabzevar and the sample size was estimated based on Cochran's formula 366 which in the final questionnaire, 408 samples were collected and analyzed. The study area included 22 statistical districts of five urban textures (central, middle, informal, planned and peripheral).

Findings: According to the research results, sense of place and perceptual density were two environmental variables that directly affected women's sense of security. Land use mix, readability, and Duration of residence indirectly affected women's sense of security through the mediator of sense of place and environmental disorder was the only variable that affected women's sense of security, both directly and indirectly. Population density was the only variable that had no direct or indirect effect on women's sense of security. The results of stepwise regression and path analysis showed that sense of place alone explains 12.5% of women's sense of security. With the addition of the variables of perceptual density, environmental disorder and readability, the rate of explanation of the variance of the dependent variable increases by 20.7%. Reducing gender blindness in decision-making and involving women in planning can help increase women's sense of security.

Citation Salehi A, Hosseini S H. The Investigation role of environmental factors on women's security Sabzevar. Quarterly Journal of Women and Society. 2021; 12 (47): 205-222.

*Corresponding author: Seyyed Hadi Hosseini

Address: Assistant Professor, Department of Geography, Research Center of Geographical & Social Science, Hakim Sabzevari University, Sabzevar, Iran

Tell: 09124372430

Email: Sh.hosseini@hsu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Women make up half of urban society, and their presence in public urban spaces has increased dramatically in recent decades due to economic, social, and cultural changes. One of the factors that determine the presence of women in urban spaces is the presence of security and especially sense of security.

Sense of security in urban spaces is affected by various factors, of which gender is one of the most important, because men and women experience urban space in different ways (Malaza, 2009).

The study of the sense of security in urban space in general and the sense of women's security in Iran in particular shows that in most studies, the relationship between social and cultural variables with women's sense of security has been addressed (Ahmadi & Kaldi, 2013; Sharbatian et al, 2015; Movahed & Hemmat, 2013; Rastegar et al, 2015; Mir Mohammad Tabar et al, 2017; Kordzanganeh et al, 2016; Sanatkah, 2018).

However, in recent years, some researchers have focused on the role of place and physical factors in urban space in creating a sense of security for women (and of course all citizens) (Gharaei et al, 2010; Akbari & Pakbonyan, 2012; Bazi & rezaee; 2012; Lotfi et al, 2015; Hedayati et al, 2019)

This indicates the importance of spatial and physical components along with individual and socio-cultural components in the formation of a sense of security in the urban space.

Due to deficiency of related empirical research, this research has been done in order to expand the scope of understanding and further understanding the relationship between spatial and environmental factors of the urban spaces with women's sense of security in Sabzevar. One of the reasons for paying attention to women as a statistical population is that while women make up about half of the population and, but in practice they don't have a significant role in design and planning of urban spaces.

Methods

The data were collected using a quantitative method, survey technique and a questionnaire. The statistical population of the study is 15 to 40 years old women in Sabzevar, whose number according to the 2016 census is 54362 people. The statistical sample size, considering that women aged 15-40 years constitute about 40% of women in Sabzevar, was estimated to be 366 people using the Cochran's formula. In the final questionnaire, 408 questionnaires were collected by the researcher. And coded.

The research was carried out in 1997 - 1998. Due to the area of Sabzevar and the spatial, social, cultural and economic diversity of different areas, according to the researchers' previous knowledge of the spatial and socio-economic structure of Sabzevar, 22 different areas of the city selected. Attempts were made to select areas from different contexts of the city such as central, middle, peripheral, planned and informal. The total population of the selected areas is equal to 43481 people, which includes approximately 18% of the population of Sabzevar.

Findings

The results of the research show that the three environmental factors of sense of place, environmental disorder and perceptual density directly affect women's sense of security and other environmental factors such as land use mix, readability and Duration of residence in the neighborhood indirectly affect women's sense of security. Population density in the study areas has not been able to affect women's sense of security.

Based on stepwise regression, the sense of place variable, as the first variable to enter the regression model, alone could explain 12.5% of the changes in women's sense of security. The second variable included in the model is perceptual density, which has increased the adjusted coefficient of determination to 0.163, which means that the two components of spatial belonging and perceptual density have predicted 16.3% changes in women's sense of security. The third variable that is included in the model is environmental disorder. With this variable, the percentage of explaining women's sense

of security by these three variables has increased to 19.7%, and finally the last variable that has been included in the model is readability, which has been able to increase the adjusted coefficient to 0.207. In other words, these four variables together were able to predict 20.7% of the changes in women's sense of security in the city of Sabzevar.

Discussion

According to the results of this study, the sense of place is one of the important variables that affect women's sense of security. This variable can be considered as a spatio-social factor in which various physical-social factors are effective. The findings of this study are consistent with the findings of Akbarpour et al. (2017), Mohammadi et al. (2014), Rafieian et al. (2014), Azam Azadeh et al. (۲۰۱۶).

The second variable / factor affecting women's sense of security was environmental disorder. This variable has been mentioned in the thoughts of Chicago School experts as well as the theory of broken windows as an effective factor in creating a sense of insecurity, and the results of this study also showed that environmental disorder is both direct and indirect by influencing the sense of place and readability plays a decisive role in the sense of security of women in Sabzevar.

The results showed that due to the expansion of urban population and increasing apartment living, the objective population density cannot be effective in forming a sense of security / insecurity for women, but the perception of people, especially women, of space density, overcrowding and the degree of its adaptation to their ideas and mental backgrounds have a much greater impact on women's sense of security in the urban space.

One of the issues that should be further explored in more empirical studies is the land use mix and its relationship with women's sense of security.

Despite the emphasis on sustainable urban development theory and compact city, smart growth and new urbanism approaches on

land use mix and its promotion in urban space, in this study no direct relationship was observed between women's sense of security and impact of land use mix is indirect and mediated by sense of place.

Conclusion

According to the results, participation and involving women in the decision-making process and reducing gender blindness in planning, can provide a basis for improving women's sense of security in the urban space.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the authors and no financial support has been received.

Authors' contributions

The article is an excerpt from Master's degree Thesis. The first author is a M.A student of Geography and Urban Planning and the Second author is the responsible author and Supervisor.

Conflicts of interest

This article is taken from the Doctoral Thesis entitled "Comparison of the Effectiveness of Contextual Therapy fair- centered and Emotion-Focused Therapy (EFT) on the Marital Intimacy, Marital Quality and Marital Burnout, and Marital Conflict among Couples" (Department of counseling, Faculty of Education and Psychology, Mohaghegh Ardebily University, Ardebil, Iran). This research is not in conflict with personal or organizational interests.

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل محیطی موثر بر احساس امنیت زنان در شهر سبزوار

زهرا صالحی^۱، سید هادی حسینی^{۲*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، گروه برنامه ریزی شهری و روستایی، دانشکده جغرافیا و علوم محیطی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

۲. استادیار گروه جغرافیا، مرکز پژوهشی علوم جغرافیایی و مطالعات اجتماعی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

چکیده

هدف: تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دهه‌های اخیر باعث افزایش حضور زنان در فضای شهری شده است. این عامل باعث شده تا موضوع امنیت و به ویژه احساس امنیت زنان در شهر و عوامل تاثیرگذار بر آن، مورد توجه محققان قرار گیرد. هدف این پژوهش، بررسی نقش متغیرهای محیطی در احساس امنیت زنان در فضای شهری می‌باشد.

روش: این تحقیق، یک بررسی پیمایشی - موردی، از نظر وسعت، چپانگر و از نظر زمانی مقطعی می‌باشد. جامعه آماری زنان ۱۵-۴۰ ساله شهر سبزوار و نمونه آماری بر اساس فرمول کوکران ۳۶۶ برآورد گردید که در پرسشگری نهایی تعداد ۴۰۸ نمونه گردآوری و تحلیل گردید. عرصه تحقیق، ۲۲ محدوده از بافت‌های پنج گانه (مرکزی، میانی، غیررسمی، برنامه‌ریزی شده و پیرامونی) شهر سبزوار می‌باشد.

یافته‌ها: بر اساس نتایج تحقیق، تعلق مکانی و تراکم ادراکی دو متغیر محیطی بودند که به طور مستقیم بر احساس امنیت زنان تاثیر گذار بودند. متغیرهای اختلاط کاربری، خوانایی و سابقه سکونت به طور غیرمستقیم و با میانجیگری تعلق مکانی بر احساس امنیت زنان تاثیر گذار بودند و بی نظمی محیطی، تنها متغیری بود که هم به صورت مستقیم و هم غیرمستقیم بر احساس امنیت زنان تاثیر داشته است. تراکم جمعیت تنها متغیری بود که هیچگونه تاثیری چه مستقیم و چه غیرمستقیم بر احساس امنیت زنان نداشت. نتایج رگرسیون گام به گام و تحلیل مسیر نشان داد که تعلق مکانی به تنهایی ۱۲.۵ درصد احساس امنیت زنان را تبیین می‌کند. با اضافه شدن متغیرهای تراکم ادراکی، بی نظمی محیطی و خوانایی، میزان تبیین واریانس متغیر وابسته به ۲۰.۷ درصد افزایش می‌یابد. کاهش کوری جنسیتی در تصمیم‌سازی‌ها و مشارکت دادن زنان در برنامه‌ریزی‌ها، می‌تواند زمینه را برای افزایش احساس امنیت زنان فراهم نماید.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۴/۲۴

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۰۱/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jzvj.2021.25416.3298

واژه‌های کلیدی:

احساس امنیت، زنان، عوامل محیطی، سبزوار

* نویسنده مسئول: سید هادی حسینی

نشانی: استادیار گروه جغرافیا، مرکز پژوهشی علوم جغرافیایی و مطالعات اجتماعی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

تلفن: ۰۹۱۲۴۳۷۲۴۳۰

پست الکترونیکی: Sh.hosseini@hsu.ac.ir

مقدمه

زنان نیمی از جامعه شهری را تشکیل می‌دهند و طی دهه‌های اخیر حضور آنها در محیط‌های عمومی شهری به واسطه تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به شدت افزایش یافته است. یکی از عواملی که به عنوان عامل تعیین کننده در حضور زنان در فضاهای شهری، مطرح است، وجود مولفه‌ی امنیت و به ویژه احساس امنیت می‌باشد.

امنیت و بالتبع احساس امنیت محصول برقراری نظم در جامعه هستند و در اعلامیه جهانی حقوق بشر نیز به عنوان یکی از حقوق اجتماعی انسانی و هم ردیف آزادی قرار گرفته است (۱)، همچنین بر اساس طبقه بندی مازلو، در رتبه دوم بعد از نیازهای فیزیولوژیک قرار می‌گیرد که در صورت برآورده نشدن نسبی این نیاز، نیازهای رده‌های بالاتر مانند نیاز به عشق و نیاز به احترام به طور نسبی برآورده نمی‌شود و انسان از دستیابی به بالاترین نیاز خود که خودشکوفایی است، باز می‌ماند (۲). باید میان دو مقوله امنیت و احساس امنیت تفاوت قائل شد. در حالیکه امنیت مفهومی بیرونی و عینی است، احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی است (۳). امنیت در مفهوم عینی آن اندازه گیری فقدان تهدید علیه ارزش‌ها و در مفهوم ذهنی به فقدان احساس ترس از اینکه چنین ارزش‌هایی مورد حمله قرار خواهد گرفت، اشاره دارد (۴). تفسیر درست یا نادرست افراد و تجارب آنان از شرایط اجتماعی، همواره احساس امنیت را در طیفی از احساس امنیت درست و واقعی و یا کاذب و غیر واقعی قرار می‌دهد. در برخی موارد، ساختارهای اجتماعی و انتظامی جامعه و شاخص‌های لازم، امنیت بالایی را در جامعه نشان می‌دهند، اما برداشت افراد از فضای اجتماعی یا اطلاعات آنان در مورد دیگران، آنان را در مخصصه روانی احساس ناامنی قرار می‌دهد. به عنوان مثال، فضاهایی مانند ناصرخسرو در تهران محل وقوع بیشترین جرایم در آمارهای نیروی انتظامی است و دارای سطح پایینی از امنیت است، اما به دلیل حضور فعال مردم، تنوع فعالیت‌ها و دسترسی کالبدی بالایی که دارد، از احساس امنیت مناسبی برای استفاده‌کنندگان از آن برخوردار است (۵). برخی کارشناسان احساس امنیت را در جامعه مهم‌تر از وجود امنیت دانسته‌اند و معتقدند که واکنش‌های افراد در جامعه به میزان ادراک و دریافت آنها از امنیت در جامعه وابسته است. وقوع یک مورد جرم یا پدیده نامنی، ممکن است یک یا دو قربانی داشته باشد، اما همین حادثه ممکن است هزاران نفر را بترساند و شیوه زندگی و طرز تفکر آنها را تغییر دهد.

احساس امنیت در فضای شهری متأثر از عوامل مختلفی است که جنسیت، یکی از مهمترین این عوامل می‌باشد، چرا که زنان و مردان، فضای شهری را به شیوه‌های متفاوتی تجربه می‌کنند (۶). عموماً زنان در فضای شهری ترس بیشتری احساس می‌کنند و مردان احساس مثبت‌تری در مورد امنیت محیط خودشان نسبت به زنان دارند. در رویکرد آسیب پذیری، جنسیت از بیشترین قابلیت برای توضیح و پیش بینی احساس ناامنی برخوردار می‌باشد. مطالعات بسیاری رابطه بین این دو پدیده را تأیید کرده و نشان داده‌اند که معمولاً زنان بیش از مردان احساس ناامنی را گزارش می‌کنند، هر چند که مطالعات معدودی نیز نشان داده‌اند که رابطه مهمی بین این دو پدیده وجود ندارد (۳). مطالعات نشان می‌دهد که اکثریت زنان از حضور در فضاهای عمومی

شهری احساس امنیت کافی ندارند و در میان عوامل موثر در کاهش احساس امنیت زنان، ویژگی‌های کالبدی فضاهای شهری از مواردی است که تاثیر بسزایی بر کاهش احساس امنیت زنان دارد (۷). استانکو معتقد است که به طور ثابتی ترس از جرم و احساس ناامنی در زنان سه برابر مردان است (۸). نکات فوق در واقع بر این نکته تاکید دارد که امنیت و احساس امنیت بر اساس جنسیت، اهمیتی متفاوت پیدا می‌کند؛ به ویژه اگر به این نکته دقت کنیم که در نظام برنامه ریزی اعم از ایران و جهان، کوری جنسیتی (Gender blindness) در حوزه‌های مختلف طراحی و برنامه ریزی به شدت دیده می‌شود، اهمیت موضوع بیشتر آشکار می‌گردد.

در یک تقسیم بندی کلی، منابع تأمین کننده احساس امنیت را می‌توان در سه سطح کلان، میانی و خرد تفکیک نمود (۹). ساختار کلی جامعه و ایمن بودن آن از جنگ، قحطی، خشکسالی، زلزله، سیل و سقوط ساختار سیاسی حکومت از عمده متغیرهایی است که در سطح کلان، احساس امنیت را در افراد جامعه شکل می‌دهد. روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه، چالش‌های بین گروه‌ها و جناح‌های مختلف، کارکرد نیروهای انتظامی، ارتش، قوه قضائیه، نظام پولی، نظام‌مندی شغلی و ... متغیرهایی هستند که سطح میانی احساس امنیت در افراد جامعه را شکل می‌دهند و از سویی دیگر، روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل، اقوام و خویشاوندان، همسایگان، همکاران و نیز تجربه‌های مستقیم و غیر مستقیم روزانه ی افراد از پدیده‌های مختلف از جمله سرقت، ضرب و شتم، قتل و غیره و برخورداری‌های اقتصادی - اجتماعی افراد، سطح خرد احساس امنیت را شکل می‌دهند (۱۰).

بررسی موضوع احساس امنیت در فضای شهری به طور کلی و احساس امنیت زنان به طور خاص در ایران نشان می‌دهد که در بیشتر پژوهش‌ها، به ارتباط میان متغیرهای اجتماعی و فرهنگی با احساس امنیت زنان پرداخته شده است (۱۱)، (۱۲)، (۱۳)، (۱۴)، (۱۵)، (۱۶)، (۱۷)، (۱۸)، (۱۹)، (۲۰)، (۲۱)، (۲۲)، (۲۳)، (۲۴)، (۲۵)، (۲۶)، (۲۷)، (۲۸)، (۲۹)، (۳۰)، (۳۱)، (۳۲)، (۳۳)، (۳۴)، (۳۵)، (۳۶)، (۳۷)، (۳۸)، (۳۹)، (۴۰)، (۴۱)، (۴۲)، (۴۳)، (۴۴)، (۴۵)، (۴۶)، (۴۷)، (۴۸)، (۴۹)، (۵۰)، (۵۱)، (۵۲)، (۵۳)، (۵۴)، (۵۵)، (۵۶)، (۵۷)، (۵۸)، (۵۹)، (۶۰)، (۶۱)، (۶۲)، (۶۳)، (۶۴)، (۶۵)، (۶۶)، (۶۷)، (۶۸)، (۶۹)، (۷۰)، (۷۱)، (۷۲)، (۷۳)، (۷۴)، (۷۵)، (۷۶)، (۷۷)، (۷۸)، (۷۹)، (۸۰)، (۸۱)، (۸۲)، (۸۳)، (۸۴)، (۸۵)، (۸۶)، (۸۷)، (۸۸)، (۸۹)، (۹۰)، (۹۱)، (۹۲)، (۹۳)، (۹۴)، (۹۵)، (۹۶)، (۹۷)، (۹۸)، (۹۹)، (۱۰۰). که این امر، گویای اهمیت مولفه‌های مکانی و کالبدی در کنار مولفه‌های فردی و اجتماعی - فرهنگی در شکل گیری احساس امنیت در فضای شهری می‌باشد. در واقع می‌توان مولفه‌های مکانی - کالبدی را جزء عوامل سطح خرد به شمار آورد که به طور مستقیم و غیرمستقیم، در ارتباط با زندگی روزمره افراد، منجر به شکل گیری احساس امنیت / ناامنی در آنها می‌گردند.

نظریه‌های تبیین کننده امنیت و احساس امنیت را می‌توان به دو حوزه نظریه‌های اجتماعی و نظریه‌های مکانی (محیطی) تفکیک نمود؛ نظریه‌های اجتماعی عموماً ریشه در نظریات جامعه شناسان دارد، اما نظریه‌های مکانی، برگرفته از حوزه‌های علمی مختلفی همچون جغرافیا، معماری و شهرسازی، حقوق و همچنین جامعه شناسی شهری می‌باشد. در حوزه نظریه‌های مکانی (که مورد تاکید این پژوهش می‌باشد)، مکتب جامعه شناسی شهری شیکاگو و نظریه پردازان آن را می‌توان جزء نخستین کسانی دانست که تاثیر مولفه مکان و ویژگی‌های محیطی

نمای بیرونی ناموزون، ساختمان‌ها و پنجره‌های شکسته وجود دارد، جرم و بزهکاری نیز بیشتر است. ساکنان این نوع از محلات، احساس امنیت کمتر و آسیب پذیری بیشتری دارند و قصدی برای مشارکت و محافظت از محله خود نیز ندارند (Baur, 2007: ۱۶).

در نظریه پیش گیری از جرائم با استفاده از طراحی محیطی ۵ نیز بر این موضوع تأکید می گردد که معماران و شهرسازان می‌توانند مجال ترس از جرم و بزهکاری را کاهش داده و امنیت عمومی و کیفیت زندگی را بهبود بخشند. این رویکرد که به رویکرد نیومن در فضاهای قابل دفاع بسیار نزدیک است، محیط فیزیکی را به گونه‌ای سازماندهی می‌کند که وقوع جرم و ترس را به وسیله کاهش حمایت از رفتارهای مجرمانه کاهش می‌دهد. پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی در سالیان اخیر به عنوان دیدگاهی فیزیکی - اجتماعی در چارچوب جرم شناسی و برنامه ریزی شهری نمایان شده و بر مبنای چهار استراتژی کلیدی مشتمل بر تملک قلمرو، نظارت طبیعی، حمایت فعالیت‌ها و کنترل دسترسی‌ها بنا شده است (Cozen et al, 2005).

با مرور سابقه نظری و تجربی تحقیق، مهمترین معیارهای مکانی - محیطی تأثیرگذار بر احساس امنیت شهروندان (در این پژوهش زنان) را می‌توان عبارت دانست از:

۱- سابقه سکونت: اگر افراد برای مدت بیشتری در یک مکان ساکن باشند، آن‌ها می‌توانند با افراد بیشتری آشنا شده و در کنش متقابل با هم شرکت داشته باشند. به این ترتیب محققان ثبات مسکونی را به عنوان یک عامل ایجاد کننده احساس امنیت به حساب می آورند. سابقه سکونت همچنین به واسطه تقویت حس تعلق مکانی، می‌تواند به عنوان عاملی اثرگذار در ایجاد احساس امنیت مطرح گردد. این معیار در دو نظریه فضاهای قابل دفاع و CPTED در قابل دو مفهوم قلمروگرایی و تملک قلمرو مطرح گردیده است. ارتباط میان تأثیر مثبت سابقه سکونت در امنیت اجتماعی در پژوهش رضوی و دیگران (2015)، رضوان و فتحی (2012)، اکبرپور و دیگران (2017) و موهان و تیگ (2007) تایید شده است در حالیکه نتایج پژوهش سجادیان و دیگران (2016) نشان دهنده فقدان رابطه معنی دار میان سابقه سکونت و امنیت اجتماعی می‌باشد. با توجه به همسو نبودن نتایج پژوهش‌های پیشین، بررسی رابطه این دو متغیر در شهر سبزوار، می‌تواند به شناخت بیشتر موضوع و کشف رابطه بین متغیرها کمک نماید.

۲- تراکم: تراکم، مفهومی عینی و کمی است که می‌تواند تأثیرات ذهنی و کیفی بر جای بگذارد. در واقع میزان تراکم می‌تواند مناسب باشد که تأثیرات ذهنی و کیفی مثبتی در پی داشته باشد (Rapoport, 1975: 18). تأثیر تراکم بر روی ابعاد مختلف اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی زندگی شهری در مطالعات مختلفی مطالعه گردیده است. موضوع تراکم و به ویژه حد پهنه تراکم جمعیتی، همواره یکی از مباحث اصلی شهرسازی بوده است. فضای تراکم از انبوه جمعیت ناآشنا و غریبه محیطی مساعد برای تخطی از قواعد و هنجارهای

شهر را در شکل گیری جرایم شهری مورد بررسی قرار دادند؛ به باور آنها ۵ جنبه از ساختار شهری شامل تراکم، فقر، اختلاط کاربری‌ها، کوچگری و فرسودگی و خرابی ساختمان‌ها جزء پیش بینی کننده‌های ارتکاب جرم (۲۳) و بالتبع شکل گیری امنیت در فضای شهری می‌باشند. از جمله رویکردهای متأخرتر مرتبط می‌توان به نظریه چشمان خیابان^۱ که توسط جین جیکوبز مطرح گردید، اشاره نمود. این نظریه در تبیین امنیت شهری، به تعامل فضای فیزیکی و فرایندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند، توجه نمود و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید می‌کند (۲۴). او بیان می‌کند که آرامش فضای شهری لزوماً به وسیله پلیس تامین نمی‌شود، امنیت فضای شهری، ابتدا به وسیله شبکه ناخودآگاه و پیچیده اجتماعی و استانداردهای موجود میان مردم حفظ می‌شود. جیکوبز بر خود تنظیمی^۲ فضا تأکید دارد، او در ارتباط با خودتنظیمی خیابان عنوان می‌کند که می‌بایست چشم‌هایی همواره خیابان را بنگرند، چشم‌های کسانی که ما آن‌ها را مالکین طبیعی و حقیقی خیابان می‌نامیم و... پیاده روهای خیابان می‌بایست به صورت مداوم مورد استفاده قرار گیرد، تا بر نگاه موثر بر خیابان افزوده گردد و به مردم ساکن در خیابان، نگرستن به خیابان آموزش داده شود (Jacobs, 1965: 45).

علاو بر جیکوبز، اسکار نیومن نظریه فضاهای قابل دفاع^۳ را مطرح می‌کند. فضاهای قابل دفاع بنا به تعریف نیومن، واژه‌ای است برای سلسله‌ای از نظام‌های فضایی شامل موانع واقعی و نمادین، حوزه‌های نفوذ تعریف شده و امکان مراقبت بیشتر که در کنار هم محیط را به کنترل ساکنان در می‌آورد. در این فضا به فعالیت‌های مجرمانه کمتر اجازه وقوع داده می‌شود (Pourjafar et al, 2010: 72). فضاهای قابل دفاع، نظریه‌ای در حیطه طراحی می‌باشد که بر نحوه سکنا گزینی شهروندان و تجربه او از استفاده فضا اشاره دارد. به نظر نیومن، طرح‌های شهری به طور گسترده رابطه مثبتی با کاهش فرصت‌های جرم در مناطق مختلف شهرها دارند. قلمروگرایی، نظارت، تعریف مرز، تصویر و فضای اجتماعی چهار اصل نظریه فضاهای قابل دفاع می‌باشد (Talebpour, 2017: 140).

نظریه پنجره‌های شکسته^۴، بر خلاف دو نظریه قبلی توسط دو جرم شناس آمریکائی به نام‌های جیمز ویلسون و جورج کلینگ مطرح و به بررسی ارتباط مکان و جرم و امنیت پرداخته است. آنها استدلال کردند که جرم نتیجه یک نابسامانی است. آنها به این بحث می‌پردازند که اگر در ساختمانی پنجره‌های شکسته و بدون تعمیر رها شده باشد، بقیه پنجره‌ها نیز به زودی شکسته خواهند شد. یک پنجره شکسته، نشان از آن دارد که هیچ کسی به آن اهمیت نمی‌دهد و شکستن بقیه پنجره‌ها مشکلی ایجاد نمی‌کند؛ به عبارت دیگر جرم‌های خیابانی جدی، در محل‌هایی رشد می‌کنند که رفتارهای ناهنجار هیچ بازخوردی ندارند (Wilson & Kelling, 2003: 179). آنها معتقدند محله‌هایی که در آنها نشانه‌هایی از بی‌توجهی و خرابی، نظیر انباشتگی زباله‌ها،

³ Defensible Spaces

⁴ Broken Windows theory

⁵ Crime Prevention through Environmental Design

¹ Eyes on the Street

² Self- Regulation

زندگی شهری را فراهم می‌کند (Esmailzadeh & Esmaeilzadeh, ۲۰۱۰: ۷۰). در موضوع امنیت نیز، بررسی‌ها نشان می‌دهد که افزایش تراکم و ازدحام بیش از اندازه ی جمعیت می‌تواند تأثیرات نامطلوبی بر احساس امنیت افراد داشته باشد و شاید مهمترین مطالعه در این خصوص، مقاله کلانشهر و حیات ذهنی است که توسط ذیمل نوشته شده است. علاوه بر این، در نظریات مکتب جامعه‌شناسی شیکاگو نیز بر تأثیر تراکم بر گسترش جرایم و کاهش امنیت اشاره شده است. کوشکی (۱۹۹۹) بر وجود رابطه معکوس تراکم جمعیت و امنیت اشاره دارد. علاوه بر این، نوع ادراک محیط و تراکم موجود در آن و واکنشی که فرد در صورت احساس کمبود فضا و منابع نشان می‌دهد، می‌تواند به عنوان ابعاد ذهنی و روانی تراکم بررسی شود. تأمین نکردن مناسب نیازهای مختلف می‌تواند به واسطه وجود نشانه‌هایی، به ادراک محیط به عنوان محیط پرتراکم منجر شود و یا اینکه احساس ازدحام را پدید آورد که نتیجه همین تأمین نکردن مناسب نیازهاست و به شکل گیری محیط نامطلوب برای زندگی بینجامد (Rapoport, ۱۹۷۵: ۱۸)؛ در واقع ادراک افراد به خصوص زنان از محیط به عنوان محیط پرتراکم و همراه با ازدحام، در کیفیت برخورد و نوع ارتباط فرد با محیط بسیار تأثیر گذار می‌باشد و زمانیکه این ادراک خیلی بیشتر از آستانه پذیرش فرد باشد، می‌تواند باعث کاهش امنیت اجتماعی فرد در جامعه گردد.

۳- بی‌نظمی محیطی: یکی از نکات کلیدی در نظریه پنجره‌های شکسته در تبیین امنیت فضای شهری، نقشی است که وجود بی‌نظمی محیطی بر درک افراد (هم ساکنان و هم بزهکاران) از امنیت آن فضا دارد. بین بر این باور است که بی‌نظمی کالبدی (وجود زمین‌های خالی و مخروبه، آراستگی و نظافت محله، دیوارنویسی، روشنائی، تنگی و خلوت بودن و شلوغ بودن کوچه) و بی‌نظمی اجتماعی (وجود ولگردان خیابانی و گروه‌های خلافکار، فروش مواد مخدر و مشروبات، وجود افراد بی خانمان) از عواملی است که بر احساس امنیت تأثیرگذار است. هرچه میزان بی‌نظمی کالبدی و اجتماعی در یک محله بیشتر باشد، احتمال اینکه ساکنان احساس آسیب‌پذیری و اضطراب بیشتری در رابطه با جرم و ناامنی نشان دهند، بیشتر می‌شود (Pain, ۱۹۹۷).

۴- خوانایی: شکل‌گیری نقشه‌شناختی روشن و واضح از محیط در ذهن فرد، می‌تواند گویای خوانایی مناسب محیط باشد که باعث شده فرد بتواند نسبت به کدگذاری و بازخوانی عناصر محیطی در ذهن خویش اقدام نماید. اگر بهره‌وران از فضاهای شهری، امکان شناسایی خود را در فضا از دست بدهند، احساس امنیت روانی در فضای شهری به خاطر احساس جرم‌خیزی، به احساس ناامنی تبدیل می‌شود؛ بنابراین می‌توان این گونه بیان کرد که خوانایی فضایی موجب حضور بیش تر افراد در فضا می‌شود، حرکت و حضوری که به افزایش بازدیدکنندگان از فضا، چشمان ناظر بر فضا (نظارت طبیعی بر فضا) و سهولت دسترسی می‌انجامد و این به نوبه خود تأمین کننده احساس امنیت در فضاهای شهری است (Zarghami et al, ۲۰۱۸: ۱۸). مرور نتایج پیشینه تحقیق نشان می‌دهد در حالیکه نتایج پژوهش عابدینی و دیگران (۲۰۱۷) گویای عدم وجود رابطه معنی دار میان خوانایی و امنیت

اجتماعی محله می‌باشد، در مقابل نتایج پژوهش الیاس زاده مقدم و ضابطیان (۲۰۱۰)، رفیعیان و دیگران (۲۰۱۴) و ضرغامی و دیگران (۲۰۱۸) گویای وجود رابطه مثبت و معنی دار میان خوانایی و احساس امنیت است.

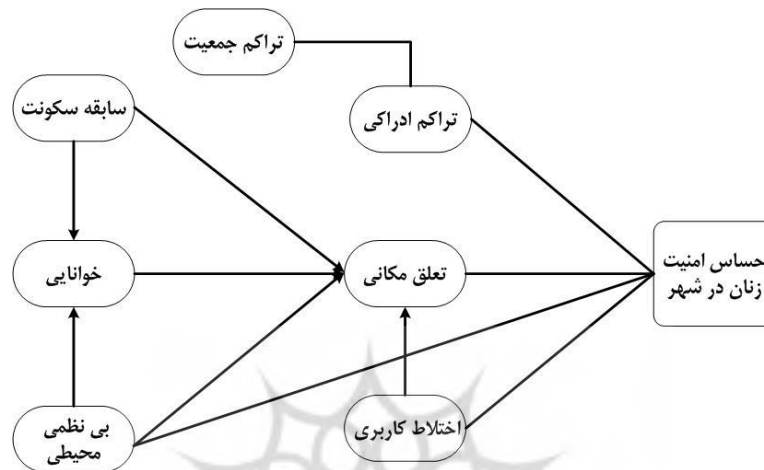
تعلق مکانی: تعلق مکانی، مجموعه پیوندهای احساسی، شناختی و رفتاری میان انسان‌ها و مکان زندگی‌شان است که مبنای ادراک آنها و رابطه‌شان با مکان را فراهم می‌کند و چهارچوب هویتی فرد و جامعه را شکل می‌دهد. با پیوند بیشتر فرد با مکان در گذر زمان، مکان به عنوان تأمین کننده نیازهای اساسی و امنیت برای فرد اهمیت ویژه‌ای می‌یابد، به گونه‌ای که فرد خود را جزئی از مکان و در پیوند با مکان تعریف می‌کند و در نهایت حس تعلق مکان در فرد شکل می‌گیرد (Sheykhi et al, ۲۰۱۵: ۴۹). نتیجه‌ی احساس تعلق، احساس خشنودی و رضایت نسبت به جامعه و زندگی است و هر چه فرد احساس رضایت بیشتری از زندگی داشته باشد، به همان میزان نیز احساس امنیت را تجربه خواهد کرد و قادر به تولید آن نیز خواهد بود (Novrouzi & Fouladi, ۲۰۰۹: ۱۴۲). رابطه تعلق مکانی و احساس امنیت در برخی پژوهش‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج پژوهش اکبرپور و دیگران (۲۰۱۷)، محمدی و دیگران (۲۰۱۴)، رفیعیان و دیگران (۲۰۱۴)، اعظم آزاده و دیگران (۲۰۱۶) گویای وجود رابطه مثبت میان تعلق مکانی و احساس امنیت است، لذا در این پژوهش نیز این متغیر به عنوان یکی از تعیین کننده‌های مکانی (و البته اجتماعی) احساس امنیت مورد بررسی قرار گرفته است.

اختلاط کاربری اراضی: در دهه اخیر اختلاط کاربری‌ها به عنوان یک جزء کلیدی در رویکردهای شهر فشرده، توسعه حمل و نقل محور، رشد هوشمند، منشور نوشهرگرایی و به طور کلی توسعه پایدار شهری مطرح بوده است. اختلاط کاربری در واقع به معنای قرار گیری کاربری‌های مکمل و سازگار در کنار یکدیگر در فضای شهری و به ویژه محیط‌های مسکونی می‌باشد. اهمیت اختلاط کاربری در توسعه پایدار شهری باعث شده است تا ارتباط میان اختلاط کاربری با احساس امنیت نیز مورد علاقه برخی از پژوهشگران قرار گیرد. جیکوبز معتقد است محله‌هایی که در آنها تنوع بیشتری از کاربری‌ها وجود دارد، نسبت به محله‌های تک کاربری، شرایط امن‌تری دارند. وی جوهر زندگی را در میزان تنوع و تکرر و انتخاب آن می‌داند که این عوامل در کنار یکدیگر، بستر زندگی و امنیت آن را تأمین می‌کنند (Tonkiss, ۲۰۱۱: ۲۰). گلی (۲۰۱۲) بر نقش تأثیر گذار تنوع کاربری اراضی و مجاورت مکانی کاربری‌ها بر افزایش احساس امنیت زنان اشاره می‌کند. ضابطیان و دیگران (۲۰۰۹)، رفیعیان و دیگران (۲۰۱۴) و زرابادی و دیگران (۲۰۱۵) نیز اختلاط کاربری را به عنوان یکی از مولفه‌های مهم برای ارتقاء امنیت در محلات شهری معرفی می‌کنند.

چگونگی تأثیرگذاری و ارتباط مولفه‌های محیطی منتخب بر احساس امنیت زنان در شکل ۱ ارائه شده است. با توجه به جدید بودن سابقه پژوهش در ایران و کمبود پژوهش‌های تجربی مرتبط، این پژوهش در واقع در راستای گسترش دامنه شناخت و درک بیشتر چند و چون ارتباط عوامل مکانی - محیطی شهر با احساس امنیت زنان در شهر سبزوار انجام گرفته است. یکی از دلایل توجه به زنان به عنوان جامعه آماری،

از پژوهش‌ها مربوط به شهرهای بزرگ و کلانشهرهای کشور می‌باشند و در این میان پژوهش‌های مرتبط با شهرهای کوچک و میانه اندام، با توجه به سهم قابل توجه آنها در نظام شهری کشور، بسیار محدود است و دوم اینکه، در این شهر تا کنون پژوهشی که به بررسی امنیت اجتماعی زنان در فضای شهری پرداخته باشد، انجام نشده است. این پژوهش علاوه بر کمک به غنای بیشتر موضوع در سطح کلان، می‌تواند بستری برای پرداختن به دغدغه‌ها و مسائل زنان شهر سبزوار از سوی مدیران شهری را فراهم نماید.

آن است که گرچه زنان حدود نیمی از جمعیت را تشکیل می‌دهند و حضور آنها در فضای شهری روز به روز بیشتر می‌گردد، اما عملاً آنها نقش چندانی در چگونگی ساخته شدن و طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای شهری ندارند، پس زمانی که در خصوص امنیت، احساس امنیت و تعیین کننده‌های آن صحبت می‌شود، اهمیت موضوع برای زنان با توجه به آسیب پذیری بیشتر آنها نسبت به مردان بسیار متفاوت خواهد بود. دلیل انتخاب شهر سبزوار، به عنوان شهری میانه اندام با جمعیت ۲۵۰ هزار نفری به عنوان محدوده مورد مطالعه، آن است که اولاً بخش بیشتری

شکل ۱. مدل مفهومی نقش تعیین کننده‌های محیطی در احساس امنیت زنان

محدوده زمانی تحقیق نیمه دوم سال ۹۷ و نیمه اول ۹۸ می‌باشد. با توجه به وسعت شهر سبزوار (حدود ۳۰۰۰ هکتار) و گوناگونی و تفاوت-های فضایی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نواحی مختلف شهر، با توجه به شناخت پیشین محققان از ساختار فضایی و اجتماعی - اقتصادی سبزوار، از میان نواحی مختلف شهر ۲۲ محدوده آماری انتخاب گردید. سعی شد محدوده‌ها از بافت‌های مختلف شهر مانند بافت مرکزی، میانی، پیرامونی، برنامه‌ریزی شده و غیررسمی انتخاب شوند. مجموع جمعیت محدوده‌های منتخب برابر با ۴۳۴۸۱ نفر می‌باشد که تقریباً ۱۸ درصد جمعیت شهر سبزوار را شامل می‌شود.

شیوه نمونه‌گیری به صورت چند مرحله‌ای بوده است، به این صورت که ابتدا با بررسی ساختار فضایی شهر، بافت‌های شهری در قالب پنج بافت اصلی مرکزی و قدیمی، بافت برنامه‌ریزی شده، بافت میانی، بافت پیرامونی و بافت غیررسمی شناسایی و تفکیک شدند. در مرحله بعد، ۲۲ محدوده آماری از درون بافت‌های پنج‌گانه برای بررسی پیمایشی انتخاب گردیدند و در مرحله نهایی، با روش نمونه‌گیری تصادفی طی روزهای مختلف، پرسشنامه‌ها توزیع شدند.

با توجه به آنکه پرسشنامه، استاندارد نبوده و محقق ساخته می‌باشد، نسبت به بررسی روایی محتوایی و صوری پرسشنامه و همچنین آزمون پایایی آن با کمک ضریب آلفای کرونباخ اقدام شد. پرسشنامه حاوی ۷۷ سوال با طیف لیکرت می‌باشد که علاوه بر متغیرهای زمینه‌ای، شامل سوال‌های در ارتباط با احساس امنیت زنان، بی‌نظمی محیطی،

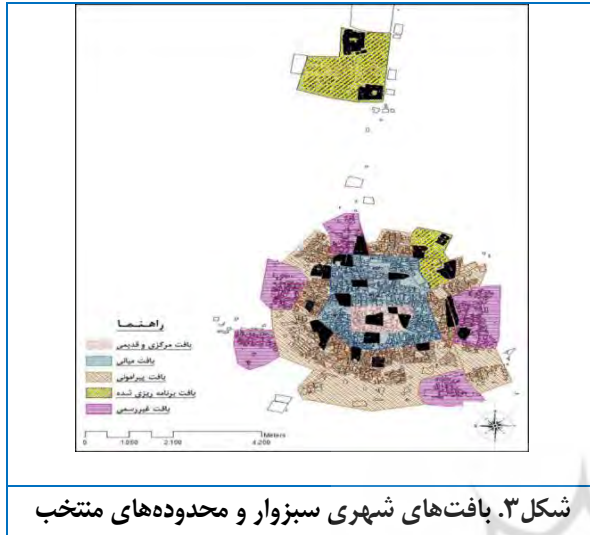
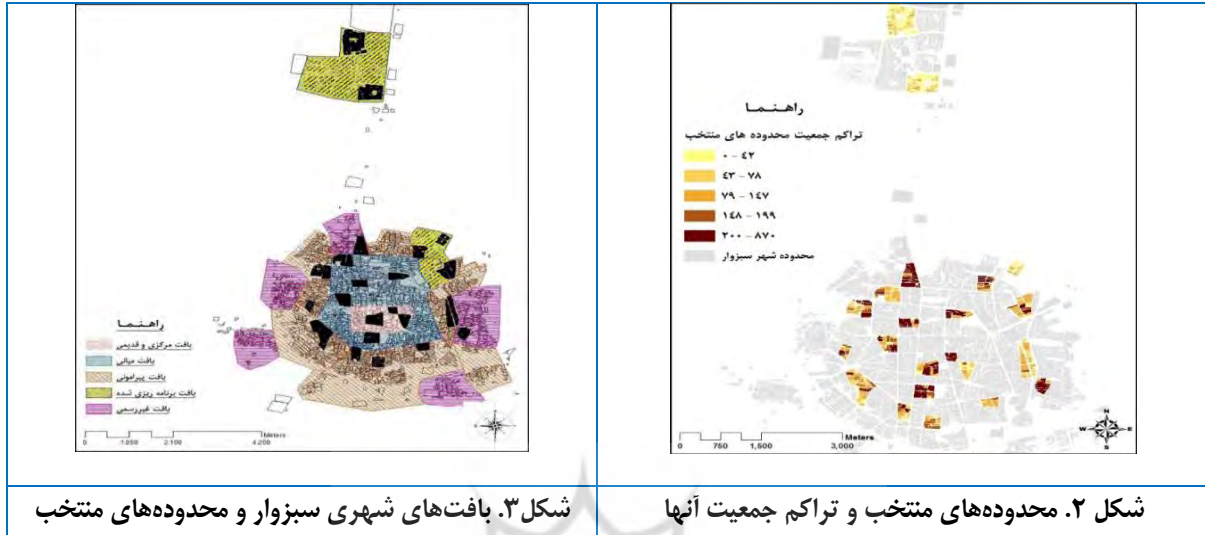
روش پژوهش و ابزار پژوهش

داده‌های مورد نیاز پژوهش با استفاده از روش کمی و تکنیک پیمایش و ابزار پرسش نامه گردآوری شده است. جامعه آماری پژوهش زنان ۱۵ تا ۴۰ ساله شهر سبزوار می‌باشند که تعداد آنها بر اساس سرشماری ۱۳۹۵ برابر با ۵۴۳۶۲ نفر می‌باشد. واحد تحلیل تحقیق فرد بوده است. حجم نمونه آماری با توجه به اینکه زنان ۱۵-۴۰ ساله حدود ۴۰ درصد زنان سبزوار را تشکیل می‌دادند، با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۳۶۶ نفر برآورد گردید که در پرسشگری نهایی، تعداد ۴۰۸ پرسش‌نامه توسط محقق جمع‌آوری و کدگذاری گردید. دلیل انتخاب بازه سنی ۱۵-۴۰ ساله آن است که عموماً زنان در کمتر از این گروه سنی، نوجوانان هستند که بیشتر با والدین در شهر حضور دارند و به همین دلیل در کنار آنها، احساس امنیت بیشتری را تجربه می‌کنند و از سوی دیگر زنان بالای ۴۰ سال به دلیل آنکه عموماً ازدواج کرده‌اند و به لحاظ ظاهر نیز شاید از مقبولیت کمتری برخوردار باشند، کمتر مورد توجه مردان قرار می‌گیرند. در واقع سن ۱۵ تا ۴۰ سال، سنی است که علاوه بر تمایل بیشتر زنان این گروه سنی برای حضور در اجتماع و فضای شهری، به لحاظ ظاهری نیز دارای ویژگی‌هایی هستند که بیشتر مورد توجه مردان بوده و از زمینه بیشتری برای آنکه در معرض آسیب‌های مختلف قرار گیرند و احساس ناامنی بیشتری را نسبت به دو گروه دیگر تجربه کنند، برخوردار هستند.

گویه‌های احساس امنیت (۲۳ گویه)، برابر با ۰/۸۲۵، بی‌نظمی محیطی (۲۴ گویه) برابر با ۰/۸۰۰، تراکم ادراکی (۶ گویه) برابر با ۰/۷۱۹، خوانایی (۷ گویه) برابر با ۰/۸۱۵، اختلاط کاربری (۵ گویه) برابر با ۰/۷۴۶ و تعلق مکانی (۴ گویه) برابر با ۰/۹۱۵ به دست آمد که گویای مناسب بودن پایایی همه آنها می‌باشد.

تراکم ادراکی، خوانایی، تعلق مکانی و اختلاط کاربری اراضی می‌باشد. در مرحله نخست ۳۵ نمونه از پرسشنامه توزیع و نسبت به پیش‌آزمون و بررسی روایی و پایایی آن اقدام شد و در مرحله بعد، با جرح و تعدیل موارد ضروری، پرسشنامه نهایی تدوین گردید که در نهایت ۴۰۸ پرسش‌نامه نهایی برای کدگذاری و تحلیل انتخاب شدند. ضریب پایایی کلی آلفای کرونباخ ابزار تحقیق برابر با ۰/۶۱۷ به دست آمد. پایایی

در ادامه بیکاران، کارمندان، محصلین و بازنشستگان قرار داشته‌اند؛ به لحاظ سابقه‌ی سکونت به ترتیب بازه‌ی ۵ تا ۱۰ سال با ۲۹/۳ درصد، ۱۰ تا ۲۰ سال با ۱۹/۵ درصد، ۲ تا ۵ سال با ۱۹/۲ درصد، کمتر از دو سال با ۱۸/۲ درصد و بیش از ۲۰ سال با ۱۳/۸ درصد قرار می‌گرفته‌اند و به عبارت بهتر، نزدیک به ۶۳ درصد پاسخگویان دارای سابقه سکونتی بیش از ۵ سال در محدوده‌های منتخب بوده‌اند.

یافته‌های پژوهش
بر اساس بررسی‌های پیمایشی، بیشتر پاسخگویان در گروه سنی بین ۲۰ تا ۴۰ ساله قرار داشته‌اند. به لحاظ تحصیلات، ۴۱/۷ درصد دیپلمه، ۲۰/۶ درصد لیسانس، ۱۴/۵ درصد فوق دیپلم، ۱۴ درصد سیکل، ۷/۴ درصد ابتدایی و ۲ درصد فوق لیسانس بوده‌اند. از نظر شغلی، زنان خانه دار با ۳۲/۸ و مشاغل آزاد با ۳۱/۸ درصد در رتبه اول و دوم بوده‌اند و

جدول ۱. توزیع پاسخگویان در گروه‌های سنی در بافت‌های شهری مورد مطالعه

گروه‌های سنی	کل شهر	مرکزی	میانی	پیرامونی	غیررسمی	برنامه‌ریزی شده
کمتر از ۲۰ سال	۱۱.۰	۱۳.۳	۹.۲	۸.۹	۱۴.۳	۱۲.۹
۲۰ تا ۳۰ سال	۳۸.۷	۴۸.۹	۳۳.۸	۳۶.۱	۴۱.۴	۴۰.۰
۳۰ تا ۴۰ سال	۴۹.۸	۳۷.۸	۵۶.۶	۵۴.۴	۴۴.۳	۴۵.۷
۴۰ سال به بالا	۵	.	.	۶	.	۱.۱۴

جدول ۲. توزیع پاسخگویان بر اساس سابقه‌ی سکونت در بافت‌های شهری مورد مطالعه

وضعیت سکونت	کل شهر	مرکزی	میانی	پیرامونی	غیررسمی	برنامه‌ریزی شده
کمتر از دو سال	۱۸.۲	۲۲.۲	۳۳.۸	۱۲.۷	۱۷.۴	۱۴.۳
بین دو تا ۵ سال	۱۹.۲	۱۷.۸	۱۳.۸	۱۴.۶	۲۰.۳	۳۴.۳
بین ۵ تا ۱۰ سال	۲۹.۳	۳۳.۳	۲۴.۶	۳۱.۲	۳۳.۳	۲۲.۹
بین ۱۰ تا ۲۰ سال	۱۹.۵	۲۲.۲	۱۳.۸	۲۱.۷	۱۴.۵	۲۲.۹
بیش از ۲۰ سال	۱۳.۸	۴.۴	۱۳.۸	۱۹.۷	۱۴.۵	۵.۷

برای بررسی احساس امنیت زنان، از ۲۳ گویه مربوط به حوزه‌های مختلفی چون امنیت محله در شبانه روز، امنیت عبور و مرور، امنیت

امنیت زنان در محدوده‌های مورد مطالعه

زنان در بافت غیررسمی (۳.۴) از امتیاز احساس امنیت زنان در بافت مرکزی (۳.۳۱) و بافت میانی (۳.۳۰) شهر سبزوار بالاتر است که بخشی از آن را شاید بتوان به همبستگی و انسجام اجتماعی ساکنان این محلات (عبادی و دیگران، ۱۳۹۳: ۲۰۹) به واسطه پیشینه‌ی عمدتاً روستایی مرتبط دانست (جدول ۳).

برای بررسی تفاوت میانگین احساس امنیت زنان از تحلیل واریانس یک طرفه استفاده گردید. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که احساس امنیت زنان در بافت‌های پنج‌گانه از تفاوت معنی‌داری برخوردار می‌باشد.

اخلاقی و مزاحمت خیابانی، سرقت و کیفیت حضور پلیس و ... استفاده گردید. با توجه به استفاده از طیف لیکرت در گویه‌ها، از تحلیل‌های توصیفی برای بررسی احساس امنیت زنان استفاده شد. نمره‌های پاسخگویان در دامنه‌ی ۱-۵ قرار می‌گیرند که یک نماینده احساس امنیت خیلی پایین و ۵ گویای احساس امنیت بالای زنان می‌باشد. نتایج نشان داد که وضعیت کلی احساس امنیت زنان در حد متوسط با امتیاز ۳/۳ می‌باشد. نتایج به تفکیک بافت‌های شهری ۵ گانه نشان داد که بافت برنامه‌ریزی شده با امتیاز ۳/۵ دارای بالاترین سطح احساس امنیت و بافت پیرامونی با امتیاز ۳/۲ دارای کمترین سطح احساس امنیت برای زنان بوده‌اند. نکته‌ی جالب در نتایج آن است که امتیاز احساس امنیت

جدول ۳. امنیت زنان در بافت‌های مورد مطالعه

حداکثر	حداقل	انحراف معیار	میانگین	نمونه آماری	بافت های مورد بررسی
۴.۰۴	۲.۴۳	۰.۵۰۱	۳.۳۱	۴۵	شهر مرکزی بافت
۴.۳۹	۲.۴۸	۰.۴۱۹	۳.۳۰	۶۵	شهر میانی بافت
۴.۳۳	۲.۰۴	۰.۵۲۴	۳.۲۳	۱۵۸	شهر پیرامونی بافت
۴.۹۱	۲.۰۹	۰.۵۸۷	۳.۴۹	۷۰	شهر شده ریزی برنامه بافت
۴.۶۵	۲.۰۹	۰.۴۰۹	۳.۴۳	۷۰	شهر غیررسمی بافت
۴.۹۱	۲.۰۴	۰.۵۰۸	۳.۳۳	۴۰۸	کل شهر

جدول ۴. تحلیل واریانس یک طرفه احساس امنیت زنان در بافت‌های پنج‌گانه

سطح معنی داری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	بین گروه ها
۰.۰۰۲	۴.۱۹۰	۱.۰۵۰	۴	۴.۱۹۸	بین گروه ها
		۰.۵۰	۴۰۳	۱۰۰.۹۳۳	درون گروه ها
			۴۰۷	۱۰۵.۱۳۱	مجموع

اغتشاش و بی‌نظمی در محیط شهری، از احساس امنیت زنان در آن فضا کاسته می‌شود. نتایج بررسی برای بافت‌های ۵ گانه نیز گویای آن است که همین رابطه‌ی معنی‌دار منفی، در ۴ گونه از این بافت‌ها قابل مشاهده می‌باشد و فقط در بافت غیررسمی است که رابطه‌ی معنی‌داری میان این دو متغیر مشاهده نگردید که البته تا حدودی این نتیجه را می‌توان منطقی دانست؛ چرا که در سکونت‌گاه‌های غیررسمی، عموماً وجود بی‌نظمی و اغتشاش محیطی به عنوان جزئی از ویژگی‌های اصلی این بافت‌ها به رسمیت شناخته شده است؛ بنابراین وجود بی‌نظمی محیطی و اغتشاش کالبدی و عملکردی در این بافت‌ها موضوع چندان عجیبی نمی‌باشد. به بیان دیگر افرادی که در این محدوده ساکن هستند یا می‌شوند، این بی‌نظمی و اغتشاش محیطی را به عنوان یکی از ویژگی‌های ذاتی این مناطق می‌دانند، لذا صرف وجود این ویژگی نمی‌تواند چندان در احساس امنیت آنان تاثیر گذار باشد و قطعاً برای این محدوده‌ها عوامل تاثیرگذار بر احساس امنیت زنان می‌تواند متغیرهای دیگری باشد که باید در بررسی‌های پیمایشی خاص آنها را بررسی کرد. **تراکم جمعیت** بررسی تراکم جمعیت و ارتباط آن با احساس امنیت زنان در این پژوهش در قالب دو متغیر تراکم جمعیتی واقعی و تراکم ادراکی صورت گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که در کل نمونه آماری،

تعیین‌کننده‌های محیطی احساس امنیت زنان

در این بخش با توجه به مدل تحلیلی - پژوهش، به بررسی ارتباط میان متغیرهای محیطی شامل سابقه سکونت، بی‌نظمی محیطی، خوانایی، تراکم جمعیت، تراکم ادراکی، تعلق مکانی و اختلاط کاربری اراضی با احساس امنیت زنان خواهیم پرداخت. ابتدا به تحلیل همبستگی میان این متغیرها با احساس امنیت زنان خواهیم پرداخت و در انتها با کمک تحلیل مسیر، نسبت به آزمون مدل تحلیلی اقدام خواهیم کرد.

سابقه‌ی سکونت بررسی پیشینه تحقیق نشان داد که ارتباط میان سابقه‌ی سکونت در محل با احساس امنیت زنان کاملاً روشن نیست. برخی مطالعات گویای تاثیر مثبت سابقه سکونت بر احساس امنیت زنان هستند، در حالیکه نتایج برخی دیگر، گویای عدم ارتباط دو متغیر می‌باشند. نتایج ارتباط سابقه سکونت با احساس امنیت زنان در شهر سبزوار نیز نشان داد که رابطه‌ی معنی‌داری میان این دو متغیر هم در کل نمونه آماری و هم در بافت‌های مورد مطالعه مشاهده نگردید.

بی‌نظمی محیطی نتایج بررسی ارتباط میان بی‌نظمی محیطی با احساس امنیت زنان روشن ساخت که میان این دو متغیر رابطه‌ی معنی‌دار و البته منفی وجود دارد؛ بدین معنی که با افزایش میزان

مشاهده نگردید و در واقع نتایج پژوهش با نتایج پژوهش عابدینی و دیگران (۱۳۹۶) همخوانی دارد.

تعلق مکانی نتایج تحقیق نشان داد که در کل نمونه آماری بین تعلق مکانی و احساس امنیت زنان رابطه‌ی معنی‌دار و مستقیمی وجود دارد. به این معنی که با افزایش حس تعلق مکانی، احساس امنیت زنان نیز افزایش می‌یابد. بررسی این رابطه در بافت‌های پنج‌گانه گویای آن است که در همه‌ی آنها رابطه‌ی معنی‌داری بین حس تعلق مکانی و احساس امنیت زنان وجود داشته است، با این تفاوت که در بافت غیررسمی، نوع رابطه منفی می‌باشد در حالی‌که در سایر بافت‌ها نوع رابطه، مثبت است. دلیل منفی بودن در بافت غیررسمی را می‌توان اینگونه توضیح داد که هر چه ساکنان (زنان) در این محدوده‌ها احساس تعلق بیشتری می‌کنند و وابستگی بیشتری به محیط دارند، ترس از دادن مکان زندگی (به واسطه قولنامه‌ای بودن و نداشتن امنیت تصرف یا به واسطه‌ی اجاره بودن منزل)، باعث می‌شود که آنها احساس امنیت کمتری داشته باشند.

اختلاط کاربری اراضی تحلیل داده‌ها در خصوص ارتباط اختلاط کاربری با احساس امنیت زنان نشان می‌دهد، در کل نمونه آماری که شامل ۲۲ محدوده آماری و ۵ بافت شهری می‌شود، بین اختلاط کاربری اراضی با احساس امنیت زنان همبستگی مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. از میان بافت‌های پنج‌گانه نیز، تنها در بافت غیررسمی میان اختلاط کاربری اراضی و احساس امنیت زنان رابطه‌ی مشاهده نگردید و در سایر بافت‌ها همانند کل شهر، رابطه‌ی معنی‌دار و مستقیمی مشاهده شد.

همبستگی معنی‌دار و معکوسی بین احساس امنیت زنان با دو متغیر تراکم جمعیت و تراکم ادراکی وجود دارد. البته ضریب همبستگی تراکم جمعیت واقعی با احساس امنیت زنان، بسیار پایین (۰.۰۹۸-) و در سطح ۹۵ درصد اطمینان بوده، در حالی‌که ضریب همبستگی تراکم ادراکی با احساس امنیت زنان، بیش از دو برابر ضریب تراکم جمعیت واقعی (۰.۲۰۹-) و در سطح ۹۹ درصد اطمینان بوده است. به همین دلیل می‌توان گفت که ارتباط تراکم ادراکی با احساس امنیت زنان نسبت به تراکم واقعی جمعیت بیشتر می‌باشد. بعلاوه تراکم ادراکی در دو بافت شهری میانی و پیرامونی دارای همبستگی معنی‌دار و معکوسی با امنیت زنان بوده است و در سه بافت دیگر، هیچگونه رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نگردید. تراکم جمعیت واقعی نیز در چهار بافت شهری غیررسمی، برنامه ریزی شده، پیرامونی و میانی، رابطه‌ی معنی‌داری با امنیت نداشته است و تنها در بافت مرکزی است که رابطه‌ی معنی‌دار و مثبتی بین تراکم جمعیت و امنیت وجود دارد. شاید بتوان دلیل مثبت بودن این رابطه را به این دلیل دانست که در بافت مرکزی شهر، تراکم جمعیت به واسطه تراکم خدمات و امکانات و کاربری‌های مختلف و وجود تعداد زیاد شهروندانی که برای امور مختلف به این بافت رفت و آمد دارند، باعث می‌شود تا زنان به واسطه‌ی حضور این افراد و تنوع کاربری‌ها و فعالیت‌ها در محدوده، احساس امنیت بالاتری داشته باشند و این موضوع به نوعی با نظریه چشمان خیابان و فضاهای قابل دفاع و طراحی محیطی نیز همخوانی دارد.

خوانایی نتایج مربوط به ارتباط میان احساس امنیت زنان با کیفیت نقشه‌شناختی آنان از محیط و به عبارتی بهتر خوانایی ساختار فضایی، گویای آن است که هم در کل نمونه آماری و هم در بافت‌های پنج‌گانه مورد مطالعه، بین امنیت زنان با نقشه‌شناختی آنان از محیط رابطه‌ی

جدول ۵. بررسی همبستگی متغیرهای محیطی با احساس امنیت زنان

کل شهر	مرکزی	میانی	پیرامونی	غیررسمی	برنامه‌ریزی شده		
۰.۰۰۴	۰.۰۱۶	۰.۰۳۴	۰.۰۴۱	۰.۱۵۸	۰.۰۵۳	ض. همبستگی	سابقه
۰.۹۳۵	۰.۷۵۲	۰.۷۹۱	۰.۶۱۲	۰.۱۹۴	۰.۶۶۲	س. معنی‌داری	سکونت
۰.۲۵۱**	۰.۳۹۱**	۰.۳۵۶**	۰.۱۷۰*	۰.۰۰۵	۰.۴۹۹**	ض. همبستگی	بی‌نظمی
۰.۰۰۰	۰.۰۰۸	۰.۰۰۴	۰.۰۳۳	۰.۹۷۰	۰.۰۰۰	س. معنی‌داری	محیطی
۰.۲۰۹**	۰.۲۷۸	۰.۵۳۵**	۰.۲۳۵**	۰.۱۴۰	۰.۱۹۴	ض. همبستگی	تراکم ادراکی
۰.۰۰۰	۰.۰۶۵	۰.۰۰۰	۰.۰۰۳	۰.۲۴۷	۰.۱۰۳	س. معنی‌داری	تراکم
۰.۰۹۸*	۰.۳۱۵*	۰.۱۳۵	۰.۰۸۹	۰.۰۱۰	۰.۲۰۷	ض. همبستگی	جمعیت
۰.۰۴۸	۰.۰۳۵	۰.۲۸۳	۰.۲۶۵	۰.۹۳۶	۰.۰۸۶	س. معنی‌داری	خوانایی
۰.۰۰۹	۰.۳۷۸	۰.۰۲۵	۰.۰۷۶	۰.۰۰۴	۰.۱۲۳	ض. همبستگی	تعلق مکانی
۰.۸۵۴	۰.۷۵۷	۰.۸۴۶	۰.۳۴۲	۰.۹۷۳	۰.۳۰۴	س. معنی‌داری	اختلاط
۰.۳۵۷**	۰.۳۹۴**	۰.۵۲۹**	۰.۳۶۱**	۰.۳۱۳**	۰.۵۴۵**	ض. همبستگی	کاربری
۰.۰۰۰	۰.۰۱۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۸	۰.۰۰۰	س. معنی‌داری	
۰.۲۲۵**	۰.۳۷۵*	۰.۳۰۳*	۰.۲۱۰**	۰.۱۰۰	۰.۲۸۴*	ض. همبستگی	
۰.۰۰۰	۰.۰۰۳	۰.۰۱۴	۰.۰۰۸	۰.۴۱۱	۰.۰۱۶	س. معنی‌داری	

تحلیل مسیر و شناخت نقش عوامل محیطی در احساس امنیت زنان

تحلیل مسیر با کمک اس پی اس اس ۲۱ با هدف شناخت نقش عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان مبتنی بر مدل نظری که بر اساس بررسی سابقه نظری و تجربی تحقیق تدوین گردیده، انجام شد. (شکل ۱). در تحلیل مسیر، یک مدل نظری به آزمون گذاشته می‌شود که در نهایت پس از انجام تحلیل، این مدل نظری به یک مدل تجربی تبدیل می‌شود؛ بنابراین طبیعی است که همواره ساخت روابط علی بین متغیرها در مدل تجربی (که از تحلیل مسیر به دست می‌آید) با مدل نظری (برآمده از سابقه نظری و تجربی)، متفاوت باشد.

با توجه به مدل نظری، متغیرهای بی‌نظمی محیطی، اختلاط کاربری، سابقه سکونت و تراکم جمعیت، جزء متغیرهای برونزا می‌باشند یعنی که هیچ اثری از سایر متغیرهای الگو و مدل طراحی شده نمی‌پذیرد و در مقابل متغیرهای تعلق مکانی، خوانایی، تراکم ادراکی و احساس امنیت، جزء متغیرهای درونزا در مدل می‌باشند. متغیر درونزا (وابسته) متغیری است که از حداقل یک متغیر دیگر در مدل و الگوی طراحی شده اثر می‌پذیرد. مقدار متغیر درونزا توسط سایر متغیرهای درون مدل تعیین می‌شود.

برای تحلیل داده‌ها، ابتدا مدل رگرسیون چندگانه با استفاده از روش گام به گام انجام گردید و سپس متغیرهایی که دارای رابطه معنی‌دار با متغیر وابسته تحقیق نبودند، حذف شدند. با توجه به مدل تحلیل، سه متغیر وابسته‌ای (درونزایی) که باید مورد تحلیل قرار می‌گرفت، عبارتند از احساس امنیت زنان، تعلق مکانی و خوانایی. در مرحله نخست و در ارتباط با احساس امنیت زنان، متغیرهایی مستقل تاثیرگذار بر آن عبارت بودند از بی‌نظمی محیطی، تعلق مکانی، اختلاط کاربری و تراکم

ادراکی (ازدحام). تحلیل‌ها نشان داد که از بین این متغیرها، اختلاط کاربری دارای رابطه معنی‌دار با احساس امنیت زنان نبوده است و به همین خاطر در مدل تجربی نهایی حذف گردید. جدول ۷ ضرایب بتای مربوط به تاثیرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد. در مرحله دوم، تعلق مکانی به عنوان متغیر وابسته (درونزا) انتخاب شد و تاثیرات متغیرهای مستقل بی‌نظمی محیطی، اختلاط کاربری، سابقه سکونت و خوانایی بر آن همانند مرحله اول تحلیل گردید. تحلیل‌ها نشان داد که از بین این متغیرها، سابقه سکونت دارای رابطه معنی‌دار با تعلق مکانی نبوده است و به همین خاطر در مدل تجربی نهایی حذف گردید. جدول ۸ ضرایب بتای مربوط به اثرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد.

در مرحله سوم، خوانایی به عنوان متغیر وابسته انتخاب گردید و تاثیرات دو متغیر مستقل سابقه سکونت و بی‌نظمی محیطی بر آن تحلیل شد. نتایج، گویای وجود رابطه معنی‌دار میان دو متغیر مستقل با متغیر وابسته خوانایی می‌باشد.

در بخش نهایی با توجه به ضرایب بتای استاندارد به دست آمده در جداول ۷ تا ۹ نسبت به آنالیز مسیرها و رسم مدل تجربی نهایی اقدام شد. تحلیل اولیه مدل تجربی نهایی نشان می‌دهد که متغیرهای تراکم عینی جمعیت، اختلاط کاربری، سابقه سکونت و خوانایی دارای هیچ گونه تاثیرات مستقیمی بر احساس امنیت زنان نبوده‌اند و در مقابل بی‌نظمی محیطی و تعلق مکانی، از متغیرهای مهمی بوده‌اند که هم به صورت مستقیم و هم غیرمستقیم بر احساس امنیت زنان تاثیر گذار بوده‌اند. متغیر برونزای سابقه سکونت به واسطه دو متغیر درونزا یعنی خوانایی و تعلق مکانی، غیرمستقیم بر احساس امنیت زنان تاثیر داشته است.

جدول ۶. همبستگی درونی بین متغیرهای محیطی و احساس امنیت زنان

	تعلق مکانی	اختلاط کاربری	بی‌نظمی محیطی	تراکم ادراکی	سابقه سکونت	تراکم عینی	خوانایی
احساس امنیت زنان	۰.۳۵۷**	۰.۲۱۳**	-۰.۳۳۳**	-۰.۲۰۹**	-۰.۰۰۴	-۰.۰۹۸*	۰.۰۱۳
تراکم ادراکی	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	-۰.۰۱۹	۰.۰۰۰	۰.۰۸۱	-۰.۰۵۲	۰.۰۱۸
بی‌نظمی محیطی	۰.۰۰۰	-۰.۱۸۸**	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۱۰۳	۰.۱۰۰*	-۰.۲۱۳**
اختلاط کاربری	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	-۰.۰۲۲	-۰.۰۲۵	۰.۰۱۰
تعلق مکانی	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۶۵۳	۰.۰۶۱۶	۰.۸۴۲
خوانایی	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۴۵	-۰.۱۰۰*	۰.۲۸۰**
تراکم عینی	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۱۵۷**	۰.۰۹۸*	۰.۰۰۰
	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۲	۰.۰۴۸	۰.۰۰۰
	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۱۹	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰
	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۷۰۳	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰

جدول ۷. ضرایب بتا متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته احساس امنیت زنان

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
۱	(Constant)	۶۴.۴۷۰	۱.۶۶۴		۳۸.۷۳۵	۰.۰۰۰
	تعلق مکانی	۰.۹۳۴	۰.۱۲۱	۰.۳۵۷	۷.۷۰۴	۰.۰۰۰
۲	(Constant)	۷۵.۰۱۱	۲.۸۷۹		۲۶.۰۵۷	۰.۰۰۰
	تعلق مکانی	۰.۹۲۲	۰.۱۱۹	۰.۳۵۳	۷.۷۷۷	۰.۰۰۰
	تراکم ادراکی	-۰.۵۴۷	۰.۱۲۳	-۰.۲۰۱	-۴.۴۳۹	۰.۰۰۰
۳	(Constant)	۸۹.۹۴۶	۴.۴۲۲		۲۰.۳۴۰	۰.۰۰۰
	تعلق مکانی	۰.۶۷۹	۰.۱۲۸	۰.۲۶۰	۵.۲۸۵	۰.۰۰۰
	تراکم ادراکی	-۰.۵۶۴	۰.۱۲۱	-۰.۲۰۸	-۴.۶۷۷	۰.۰۰۰
	بی نظمی محیطی	-۰.۱۷۴	۰.۰۴۰	-۰.۲۱۵	-۴.۳۸۱	۰.۰۰۰

جدول ۸. ضرایب بتا متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تعلق مکانی

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
۱	(Constant)	۲۱.۷۵۳	۰.۹۴۱		۲۳.۱۰۶	۰.۰۰۰
	بی نظمی محیطی	-۰.۱۳۳	۰.۰۱۴	-۰.۴۲۹	-۹.۵۵۲	۰.۰۰۰
۲	(Constant)	۱۵.۴۵۴	۱.۲۰۵		۱۲.۸۲۲	۰.۰۰۰
	بی نظمی محیطی	-۰.۱۱۴	۰.۰۱۳	-۰.۳۶۷	-۸.۵۶۹	۰.۰۰۰
	اختلاط کاربری	۰.۳۴۹	۰.۰۴۶	۰.۳۲۸	۷.۶۵۶	۰.۰۰۰
۳	(Constant)	۱۰.۱۷۶	۱.۵۶۱		۶.۵۱۸	۰.۰۰۰
	بی نظمی محیطی	-۰.۰۹۹	۰.۰۱۳	-۰.۳۱۸	-۷.۴۶۷	۰.۰۰۰
	اختلاط کاربری	۰.۳۵۵	۰.۰۴۴	۰.۳۳۳	۸.۰۱۵	۰.۰۰۰
	خوانایی	۰.۱۷۲	۰.۰۳۴	۰.۲۱۴	۵.۱۰۳	۰.۰۰۰

جدول ۹. ضرایب بتا متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته خوانایی

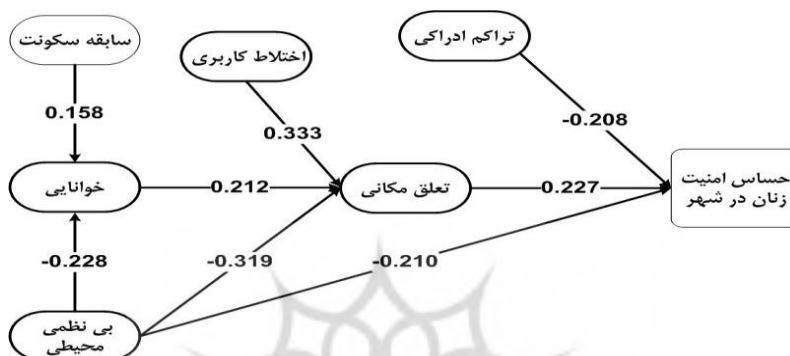
مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	۳۰.۱۰۹	۱.۲۶۳		۲۳.۸۴۶	۰.۰۰۰
	بی نظمی محیطی	-۰.۰۸۶	۰.۰۱۹	-۰.۲۲۳	-۴.۵۹۷	۰.۰۰۰
2	(Constant)	۲۸.۳۴۷	۱.۳۶۹		۲۰.۶۲۹	۰.۰۰۰
	بی نظمی محیطی	-۰.۰۸۸	۰.۰۱۸	-۰.۲۲۸	-۴.۷۵۰	۰.۰۰۰
	سابقه سکونت	۰.۶۸۱	۰.۲۰۶	۰.۱۵۸	۳.۲۹۷	۰.۰۰۱

که با افزایش یک انحراف معیار به تعلق مکانی، معادل ۰.۲۵۵ بر احساس امنیت زنان افزوده می شود. از میان متغیرهای مورد بررسی تراکم عینی جمعیت هیچگونه تاثیری بر احساس امنیت زنان نداشته است، متغیرهای بی نظمی محیطی و تراکم ادراکی اثرات منفی بر احساس امنیت زنان داشته اند و در مقابل متغیرهای تعلق مکانی، اختلاط کاربری، سابقه سکونت و خوانایی دارای اثرات مثبت بر احساس امنیت زنان بوده اند.

بررسی تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای محیطی بر احساس امنیت زنان روشن ساخت که بی نظمی محیطی با تاثیر کل ۰.۲۹۳- بیشترین تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم را بر امنیت زنان داشته است و با توجه به منفی بودن آن، گویای آن است که با افزوده شدن یک انحراف معیار در بی نظمی محیطی به میزان ۰.۲۹۳- از احساس امنیت زنان کاسته می شود. بعد از بی نظمی محیطی، تعلق مکانی با ۰.۲۵۵ دارای بیشترین تاثیر مثبت بر احساس امنیت زنان بوده است، به گونه ای

جدول ۱۰. تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم تعیین کننده‌های محیطی احساس امنیت زنان

متغیر	تأثیر مستقیم	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر کل
تعلق مکانی	۰/۲۲۷	ندارد	۰/۲۵۵
تراکم عینی	ندارد	ندارد	ندارد
تراکم ادراکی	-۰/۲۰۸	ندارد	-۰/۲۰۸
اختلاط کاربری	ندارد	۰.۰۷۶	۰.۰۷۶
سابقه سکونت	ندارد	۰.۰۰۷۶	۰.۰۰۷۶
بی نظمی محیطی	-۰/۲۱۰	-۰/۰۸۳	-۰/۲۹۳
خوانایی	ندارد	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸

شکل ۴. مدل تجربی اثرات عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان

وارد شده به مدل، تراکم ادراکی می‌باشد که ضریب تعیین تعدیل یافته را به ۰.۱۶۳ افزایش داده است، بدین معنی که دو مولفه تعلق مکانی و تراکم ادراکی، ۱۶.۳ درصد تغییرات احساس امنیت زنان را پیش بینی کرده‌اند. سومین متغیری که بر مدل وارد گردیده است، بی نظمی محیطی است. با ورود این متغیر، درصد تبیین احساس امنیت زنان توسط این سه متغیر به ۱۹.۷ درصد افزایش یافته و در نهایت آخرین متغیری که به مدل وارد گردیده است، خوانایی می‌باشد که با ورودش توانسته است، ضریب تعیین تعدیل یافته را به ۰.۲۰۷ افزایش دهد. به بیان بهتر این چهار متغیر بر روی هم توانسته‌اند ۲۰.۷ درصد تغییرات احساس امنیت زنان را در شهر سبزوار پیش بینی نمایند.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش، به طور خاص به بررسی نقش عوامل مکانی - محیطی در احساس امنیت زنان در فضای شهری پرداخته شد. نتایج پژوهش روشن ساخت که سه عامل محیطی تعلق مکانی، بی نظمی محیطی و تراکم ادراکی به طور مستقیم بر روی احساس امنیت زنان تاثیر داشته‌اند و عوامل محیطی دیگر همچون اختلاط کاربری، خوانایی و سابقه سکونت به صورت غیرمستقیم احساس امنیت زنان را متأثر نموده‌اند. تراکم عینی جمعیت در محدوده‌های مورد مطالعه نتوانسته است احساس امنیت زنان را تحت تاثیر قرار دهد.

بر اساس رگرسیون گام به گام، متغیر تعلق مکانی به عنوان اولین متغیری که وارد مدل رگرسیون شده است، به تنهایی توانسته است ۱۲.۵ درصد تغییرات احساس امنیت زنان را تبیین نماید. دومین متغیر

جدول ۱۱. نتایج رگرسیون چندگانه گام به گام متغیرهای محیطی بر احساس امنیت زنان

مدل	ضریب تعیین تعدیل یافته	ضریب تعیین	ضریب رگرسیون R	F	Sig. F
۱	۰.۱۲۵	۰.۱۲۷	۰.۳۵۷	۵۸.۹۶۹	۰.۰۰۰
۲	۰.۱۶۳	۰.۱۶۷	۰.۴۰۹	۴۰.۵۲۵	۰.۰۰۰
۳	۰.۱۹۷	۰.۲۰۳	۰.۴۵۱	۳۴.۱۴۴	۰.۰۰۰
۴	۰.۲۰۷	۰.۲۱۵	۰.۴۶۳	۲۷.۳۷۹	۰.۰۰۰

در شکل گیری آن نقش داشتند. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش اکبرپور و دیگران (2017)، محمدی و دیگران (2014)،

بر مبنای نتایج این پژوهش، حس تعلق مکانی از متغیرهای مهمی می‌باشد که بر احساس امنیت زنان تاثیر دارد. این متغیر را می توان عاملی مکانی - اجتماعی دانست که عوامل مختلف کالبدی - اجتماعی

ملاحظات اخلاقی

پیش از اجرای پژوهش شرکت‌کنندگان از فرایند کار آگاهی کامل داشته اند و تمامی پرسشنامه‌ها با آگاهی و رضایت خود افراد تکمیل گردیده است. تمام شرکت‌کنندگان با رضایت خود در پژوهش شرکت داشتند و محققان به آن‌ها اطمینان دادند که نتایج تحقیق محرمانه خواهد بود.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش ملاک‌ها و ضوابط اخلاقی انجمن روان‌شناسی آمریکا و ملاک‌های اخلاقی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره ایران در نظر گرفته شد. تمام نکات اخلاقی شامل رازداری، در اولویت بودن سلامت روان‌شناختی شرکت‌کنندگان، امانت‌داری، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی شرکت‌کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد خانم زهرا صالحی می باشد. نویسنده دوم، استاد راهنمای رساله و نویسنده مسئول است.

تعارض منافع

این نوشتار برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با راهنمایی نویسنده دوم می باشد (دانشکده جغرافیا و علوم محیطی دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار) است و با منافع شخصی یا سازمانی منافاتی ندارد.

رفعیان و دیگران (2014)، اعظم آزاده و دیگران (2016) همخوانی دارد.

دومین متغیر / عامل تاثیر گذار بر احساس امنیت زنان در محدوده مطالعاتی، بی‌نظمی محیطی بوده است. به این متغیر هم در اندیشه‌های صاحب نظران مکتب شیکاگو و همچنین نظریه پنجره‌های شکسته به عنوان یک عامل تاثیر گذار در ایجاد احساس عدم امنیت اشاره شده است و نتایج این پژوهش نیز نشان داد که بی‌نظمی محیطی هم به صورت مستقیم و هم غیرمستقیم از طریق تاثیرگذاری بر تعلق مکانی و خوانایی فضا، نقشی تعیین کننده در احساس امنیت زنان در شهر سبزوار بر عهده دارد.

نتایج پژوهش نشان داد که با توجه به گسترش جمعیت شهرها و افزایش آپارتمان نشینی، تراکم عینی جمعیت نمی‌تواند در شکل‌گیری احساس امنیت / ناامنی برای زنان تاثیر گذار باشد، بلکه نوع ادراک افراد و به خصوص بانوان از تراکم فضا، ازدحام جمعیت و فعالیت‌ها و شلوغی فضا و میزان انطباق آن با تصورات و پیش‌زمینه‌های ذهنی آنها بسیار بیشتر بر احساس امنیت زنان در فضای شهری تاثیر گذار است.

یکی از موضوعاتی که باید بیشتر در مطالعات تجربی مورد بررسی قرار گیرد، اختلاط کاربری و ارتباط آن با احساس امنیت زنان می‌باشد. علی‌رغم این که در نظریه توسعه پایدار شهری و رویکردهای شهر فشرده، رشد هوشمند و نوشهرگرایی بر اختلاط کاربری و ترویج آن در فضای شهری تاکید می‌شود، در این پژوهش ارتباط مستقیمی میان احساس امنیت زنان و اختلاط کاربری مشاهده نگردید و تاثیر گذاری اختلاط کاربری به صورت غیرمستقیم و با میانجی‌گری تعلق مکانی صورت گرفت. با توجه به آنکه نظریه توسعه پایدار شهری و رویکردهای اشاره شده عمده‌تاً با توجه به ویژگی‌های شهرهای کشورهای توسعه یافته غربی ارائه شده‌اند، به نظر می‌رسد در زمینه شهرهای ایران، نیاز به مطالعه موردی بیشتری در این خصوص می‌باشد.

با توجه به یافته‌های پژوهش، دخیل کردن زنان در فرایند تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیریه‌ها و کاهش آنچه که کوری جنسیتی در برنامه‌ریزی خوانده می‌شود، می‌تواند زمینه را برای بهبود احساس امنیت زنان در فضای شهری فراهم نماید.

References

1. Long, L., & Yang, M. (2007). Counseling and treatment issues in couple. Translated by Ali Mohamad nazari, (2018). Tehran: Avaye Noor Publisher.
2. Harper, C., & Snowden, M. (2017). Environment and society: Human perspectives on environmental issues: Taylor & Francis.
3. Amato, P. R. (2010). Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 650-666.
4. Boszormenyi-Nagy, I. (2013). Between give and take: A clinical guide to contextual therapy: Routledge.
5. Doherty, W. J. (2020). Public policy and systemic family therapy for couples. *The Handbook of Systemic Family Therapy*, 3, 533-549.
6. Busby, D. M., Christensen, C., Crane, D. R., & Larson, J. H. (1995). A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of*

- Marital and family Therapy, 21(3), 289-308.
7. Yousefi, N. (2012). Psychometric Properties of the Revised Dyadic Adjustment Scales (RDAS). *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 1(2), 183. [persian].
  8. sanai zaker, B., Barati, T., & Bustani, A. (2008). *Famili and marriage scales*. Besat Publications. [persian].
  9. Hargrave, T. D., & Pfitzer, F. (2004). *The new contextual therapy: Guiding the power of give and take*: Routledge.
  10. Khojasteh Mehr, R., Ahmadi Ghozlojeh, A., Sodani, M., & Shirali Nia, K. (2015). The effectiveness of Fairness-based Contextual and brief integrative couples counseling on emotional intimacy and marital quality of couples. university of ahvaz. Department of Counseling, degree of Doctor of in Counseling. [persian].
  11. Johnson, S. M., & Whiffen, V. E. (Eds.). (2003). *Attachment processes in couple and family therapy*. Guilford Press.
  12. Donovan, J. M. (1999). *Short-term couples group psychotherapy: A tale of four fights*. Guilford Press.
  13. Munsch, C. L. (2018). Correction: "Her Support, His Support: Money, Masculinity, and Marital Infidelity" *American Sociological Review* 80 (3): 469-95. *American Sociological Review*, 83(4), 833-838.
  14. Crowley, A. K. (2010). *The relationship of adult attachment style and interactive conflict styles to marital satisfaction*. Texas A & M University.
  15. Gottman, J. M., & Silver, N. (2015). *The seven principles for making marriage work: A practical guide from the country's foremost relationship expert: Harmony*.
  16. Lewis, R. A., & Spanier, G. B. (1979). *Theorizing about the quality and stability of marriage*. Contemporary theories about the family: research-based theories/edited by Wesley R. Burr. [Et al.].
  17. Bookwala, J. (2005). *The role of marital quality in physical health during the mature years*. *Journal of aging and health*, 17(1), 85-104.
  18. Perry, B. J. (2004). *The relationship between equity and marital quality among Hispanics, African Americans and Caucasians*. The Ohio State University.
  19. Lively, K. J., Steelman, L. C., & Powell, B. (2010). *Equity, emotion, and household division of labor response*. *Social psychology quarterly*, 73(4), 358-379.
  20. Feeney, J., Peterson, C., & Noller, P. (1994). *Equity and marital satisfaction over the family life cycle*. *Personal Relationships*, 1(1), 83-99.
  21. Eshaghi, M., Mohebbi, SF., Parvin, S., Mohammadi, F. (2013). *Evaluating Social Factors Affecting Women's Divorce Request in Tehran*. *Women in Development & Politics*. 1391(3):97.
  22. Grames, H. A., Miller, R. B., Robinson, W. D., Higgins, D. J., & Hinton, W. J. (2008). *A test of contextual theory: The relationship among relational ethics, marital satisfaction, health problems, and depression*. *Contemporary Family Therapy*, 30(4), 183-198.
  23. Bernstein, F. H., & Bernstein, M. B. (2003). *Communication-Therapeutic Behavior from a Behavioral Perspective* (Translated by Hamid Reza Sohrabi).
  24. Sprecher, S. (2001). *Equity and social exchange in dating couples: Associations with satisfaction, commitment, and stability*. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 599-613.
  25. Hagedoorn, M., Van Yperen, N. W., Coyne, J. C., van Jaarsveld, C. H., Ranchor, A. V., van Sonderen, E., & Sanderman, R. (2006). *Does marriage protect older people from distress? The role of equity*

- and recency of bereavement. *Psychology and aging*, 21(3), 611.
26. Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2012). *Family therapy: An overview* Cengage learning. Translated by Hamid Reza Hossein Shahi Barvati, Siamak Naqshbandi and Elham Arjmand. (1389), Tenth edition, Tehran: Ravan Publishing. [Persian] .
  27. Gangamma, R., Bartle-Haring, S., & Glebova, T. (2012). A study of contextual therapy theory's relational ethics in couples in therapy. *Family Relations*, 61(5), 825-835.
  28. Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Loyalty. Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*.
  29. Dankoski, M. E., & Deacon, S. A. (2000). Using a feminist lens in contextual therapy. *Family process*, 39(1), 51-66.
  30. Mauldin, G. R. (2003). "Forgive and forget": A case example of contextual marital therapy. *The Family Journal*, 11(2), 180-184.
  31. Altamirano, L. (2003). A brief contextual therapy model for treating complicated grief.
  32. Khojasteh Mehr, R., Sobhani joo, s., & Rajabi, g. (2014). direct and indirect effect of perspective- taking on marital quality: testing a mediation model. *journal of psychology (tabriz university)*, 8(32).
  33. Jafari Nejad, L., Khojasteh Mehr, r., rajabi, G.(2012) The Effect of Gender Equality Ideology on Marital Coordination and Disharmony Mediated by the Perception of Fairness. *Journal of Psychological Achievements*. 12(2):159-76.
  34. Khojasteh Mehr, R., Koraei, A., Rajabi, G.(2010). A Study of a Proposed Model for Some Precedents and Outcomes of Forgiveness in Marriage. *Modern psychological research*. 2010; 4(16):155.
  35. Wilcox, W. B., & Nock, S. L. (2006). What's love got to do with it? Equality, equity, commitment and women's marital quality. *Social forces*, 84(3), 1321-1345.
  36. Ghorbani k. rational treatment of couple's therapy - emotional and behavioral Inconsistent and irrational thoughts counseling center in Isfahan. MSc Thesis University of Isfahan. 2005.
  37. Karantzas, G. C., Feeney, J. A., & Wilkinson, R. (2010). Is less more? Confirmatory factor analysis of the Attachment Style Questionnaires. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(6), 749-780.
  38. Troxel, W. M. (2006). *Marital quality, communal strength, and physical health*. University of Pittsburgh.
  39. Johnson, M. D., Cohan, C. L., Davila, J., Lawrence, E., Rogge, R. D., Karney, B. R., ... & Bradbury, T. N. (2005). Problem-solving skills and affective expressions as predictors of change in marital satisfaction. *Journal of consulting and clinical psychology*, 73(1), 15.
  40. Khojasteh Mehr, R.(2005) A study of personality traits, social skills, attachment styles and demographic characteristics as predictors of success and failure of marital relationship in divorced and normal couples in Ahvaz. PhD Thesis in Psychology. University of Shahid Chamran (Ahvaz).
  41. Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 228-237.
  42. Bahmani, M., Fallahchaie, S., Zareie, E.(2011) A Comparative Study of Marital Justice among Satisfied and Conflicting Couples in Bandar Abbas. *Semi-annual Journal of Family Counseling and Psychotherapy*. 1(3):382-98.
  43. Mosavi, F., Eskandari, H., & Bagheri, F. (2018). *Therapy and Emotion- focused therapy on Relationship Quality and*

- Marital Satisfaction in betrayed Women in Tehran. 2, 6(6), 141-157. [persian].
44. Ghanbari Hassanabadi, B., Balandi, E.(2014). Comparing the effectiveness of group therapy of structural therapy with emotion-oriented therapy on perfectionism and defense styles of married women with fear of intimacy. Master Thesis 2014; Faculty of Educational Sciences and Psychology (Ferdowsi University of Mashhad).

